

Mindre meddelelser

Optælling af ynglende Lille Lappedykker *Tachybaptus ruficollis* ved kortvarige éngangs-besøg til vandhuller

KELD HENRIKSEN

Lille Lappedykker *Tachybaptus ruficollis* overses let i yngletiden (f.eks. Bibby et al. 1992), og den yngler ofte solitært i vegetationsrige vandhuller spredt i landskabet. Ved nogle vandhuller registreres arten hurtigt ved fuglenes vrinskende trille, men ved andre er det tilsyneladende nødvendigt med flere besøg af en samlet varighed på op til en time for at registrere yngleparrene (Folkestad 1977, Bijlsma 1995, Bauer 1996).

Det er dog ikke nærmere undersøgt, i hvilken udstrækning det er muligt at registrere yngleparrene ved kortvarige éngangs-besøg til vandhullerne. I det følgende præsenteres derfor resultaterne af optællinger i 2003 fra et mindre antal vandhuller i omegnen af Århus. Ved i alt 40 vandhuller blev forekomsten af Lille Lappedykker registreret ved at afspille et bånd med artens trillende stemme (kurtiserings-trillen; jf. Cramp & Simmons 1977) i op til 4 minutter. Ved hjælp af denne play-back metode, der har vist sig at være nøjagtig til registrering af ynglende Lille Lappedykker (Dombrowski et al. 1993), kunne arten registreres ved 18 af vandhullerne. Gennemsnitsarealet af disse var 0,72 ha, varierende fra 0,25 til 1,35 ha. Bredvegetation manglede ved to af vandhullerne og dækkede en del af bredden ved seks, mens hele bredden var bevokset ved de resterende ti vandhuller.

Jeg undersøgte to optællingsmetoder ved de 18 vandhuller: A) stå et stykke væk fra vandhullet og lytte i 10 minutter; B) gå langs bredden af vandhullet og lytte og bruge kikkert i 10 minutter. Optællingsmetoderne A og B samt play-back metoden (i nævnte rækkefølge) blev udført én gang ved hvert vandhul i april-maj og én gang i juni-juli. I juni-juli kunne arten ikke genfindes ved fire af vandhullerne.

Det var tydeligvis ikke muligt at registrere alle ynglepar ved kortvarige éngangs-besøg til vandhullerne ved at lytte eller kigge efter fuglene. Selv ved at gå ved bredden og observere registreredes kun halvdelen af yngleparrene (Tabel 1). Lytning i juni-juli (i ungetiden)

gav det dårligste optællingsresultat med kun 21% (3/14) af yngleparrene registreret, måske fordi stemmeudfoldelsen aftager i løbet af sommeren.

Play-back metoden derimod er ikke kun nøjagtig (Tabel 1, og sml. Dombrowski et al. 1993), men den var også tidsmæssig effektiv. Således reagerede lappedykkerne på mindre end 30 sekunder i 75% (n=32) af play-back forsøgene. Den hyppigste rækkefølge af reaktionerne var lydtringer, løb hen over vandoverfladen imod båndoptageren efterfulgt af plaskende dykninger. Hvis det drejer sig om at skaffe et stort undersøgelsesmateriale eller om at opføre ynglebestanden i et større område, synes play-back metoden derfor velegnet.

Summary: Counting breeding Little Grebes during short, single visits to ponds

Little Grebes *Tachybaptus ruficollis* can be very secretive during the breeding season and are often found in ponds exceedingly difficult to view. Hence breeding populations are time-consuming and difficult to count.

In this short note, I examine to what extent counts obtained during short, single visits to ponds reflect true breeding numbers. I used two counting methods: A) counting vocalisations ("trilling" calls) from a point near the pond for 10 minutes, B) counting what could be heard or seen by walking along the edge of the pond for 10 minutes. The results were compared to the number of pairs counted by using play-backs of the trilling call. Fieldwork was carried out at 18 ponds near Århus, eastern Jutland.

Obviously, counts using method A and B only recorded some of the breeding pairs (or sites), at best 50% (Table 1). The play-back method, on the other hand, gave a more accurate count. It was also very time-saving, with the grebes reacting within less than 30 seconds in 75% (n=32) of the play-back trials.

Tabel 1. Antal ynglepar af Lille Lappedykker registreret ved at lytte ved vandhullet i 10 minutter (A), ved at gå langs bredden af vandhullet og lytte og bruge kikkert i 10 minutter (B), og ved play-back.

Number of breeding pairs of Little Grebes detected by counting vocalisations from a point near the pond for 10 minutes (A), by counting what could be heard or seen by walking along the edge of the pond for 10 minutes (B), and by using play-back.

Optællingsperiode <i>Period of census</i>	Antal vandhuller <i>Number of ponds</i>	Antal ynglepar registreret med optællingsmetode <i>Number of breeding pairs detected with method</i>		
		A	B	Play-back
12. apr – 22. maj	18	8	9	18
12. jun – 10. jul	14	3	7	14

Referencer

- Bauer, U. 1996: Brutvorkommen und Habitatansprüche des Zwergtauchers *Tachybaptus ruficollis* im Landkreis Augsburg. – Orn. Anz. 35: 113-126.
- Bibby, C.J., N.D. Burges & D.A. Hill 1992: Bird Census Techniques. – BTO & RSPB, Academic Press, London.
- Biljsma, R.G. 1995: Aantalsverloop en broedsucces van de Dodaars *Tachybaptus ruficollis*. – Drentse Vogels 8: 1-9.
- Cramp, S. & K.E.L. Simmons 1977: The birds of the Western Palearctic. Vol. 1. – Oxford University Press.
- Dombrowski, A., M. Rzepala & A. Tabor 1993: Use of the playback in estimating numbers of the Little

- Grebe (*Tachybaptus ruficollis*), Water Rail (*Rallus aquaticus*), Little Crake (*Porzana parva*) and Moorhen (*Gallinula chloropus*). – Notatki Ornitologiczne 34: 359-369. (Polsk med engelsk resumé)
- Folkestad, A.O. 1977: Dvergdykkeren som norsk hekkedugl, status 1973-1977. – Sterna 16: 242-262.

Keld Henriksen
Kærvej 17
8230 Åbyhøj

Husskade *Pica pica* og Krage *Corvus corone* i bymæssig bebyggelse omkring Århus: ynglebestandens udvikling

KELD HENRIKSEN

I fem år i perioden fra 1984 til 1988 blev ynglebestanden af Husskade *Pica pica* og Krage *Corvus corone* optalt i et 8,8 km² stort område af den bymæssige bebyggelse omkring Århus (Henriksen 1989). Bestanden af Husskader steg med 7-12% pr år, mens kragebestanden var stabil. Det vurderedes dengang, på baggrund af udbudet af redetræer (jf. Tatner 1982), at i hvert fald skadebestanden yderligere ville stige med årene. I 2003 optalte jeg igen skade- og kragereder i området for at følge bestandsudviklingen.

Arealanvendelsen i optællingsområdet (villabebyggelse, boligblokke, grønne områder, industrikvarterer, osv.) har kun ændret sig ubetydeligt i de 15 år, der er gået siden den sidste redeoptælling. Derimod var vegetationsudviklingen i de forløbne 15 år tydelig i den nyere villabebyggelse og i boligblokområderne. Redeoptyllingerne blev udført efter samme retningslinier og med samme tidsforbrug som i 1984-88.

Jeg fandt 76 beboede reder af Husskade og 17 af Krage. Ynglebestandene var således steget med henholdsvis 90% og 89% siden 1988 (jf. Henriksen 1989), dvs. i gennemsnit 4,4% pr år. Yngletætheden af Husskade var 8,6 par pr km², af Krage 1,9 par pr km².

Der er her i landet ikke publiceret redeoptællinger af by-skader og by-krager i områder på størrelse med Århusområdet. Bemærkelsesværdige høje yngletætheder af Husskade omtales af flere fra Københavnsområdet (f.eks. Grell 1998), og i et mindre optællingsområde på indre Vesterbro (knap 0,5 km²) var tætheden 22,5 par pr km² (Jørgensen 1991). Yngletætheder af Husskade optalt i små optællingsområder er dog ikke direkte sammenlignelige med resultater fra større områder (jf. Scherner 1981, Bezzel 1982; se også diskussion i Mäck 1998).

Det vides altså ikke, om bestandsstigningerne eller bestandstæthederne i Århus-området er repræsentative for forstadsbebyggelse i Danmark. Flere redeoptællinger af skader og krager i andre danske byområder (på mindst 8-10 km²) er derfor højst relevante.

Summary: Changes in breeding numbers of Magpies and Crows in a suburban area outside Århus

Nest counts of Magpies *Pica pica* and Crows *Corvus corone* were made in 1984-88 in a 8.8 km² suburban area just outside Århus (Henriksen 1989). In 2003, nests of the two species were counted again in the same area, with the same effort and using the same method. A total of 76 Magpie nests and 17 Crow nests were found. Thus, compared to 1988, breeding numbers of the two species increased by 90% and 89%, respectively. Breeding density of Magpies was 8.6 pairs per km² and of Crows 1.9 pairs per km².

Referencer

- Bezzel, E. 1982: Vögel in der Kulturlandschaft. – Ulmer Verlag, Stuttgart.
- Grell, M. 1998: Fuglenes Danmark. – Gads Forlag og Dansk Ornitologisk Forening.
- Henriksen, K. 1989: Yngletæthed og redeforhold hos Husskade *Pica pica* og Gråkrage *Corvus corone cornix* i bymæssig bebyggelse. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 83: 55-59.
- Jørgensen, M. 1991: Fuglelivet på Indre Vesterbro 1991. – Skov- og Naturstyrelsen, Miljøministeriet.
- Mäck, U. 1998: Populationsbiologie und Raumnutzung der Elster (*Pica pica* LINNAEUS 1758) in einem urbanen Ökosystem - Untersuchungen im Grossraum Ulm. – Ökol. Vögel 20: 1-215.
- Scherner, E. R. 1981: Die Flachengrösse als Fehlerquelle bei Brutvogel-Bestandsaufnahmen. – Ökol. Vögel 3: 145-175.
- Tatner, P. 1982: Factors influencing the distribution of Magpies *Pica pica* in an urban environment. – Bird Study 29: 227-234.

Keld Henriksen
Kærvej 17
8230 Åbyhøj